

Remekművek és detektívregények.

A napilapok régóta hozzászoktatták már olvasóikat ahhoz, hogy az előfizetési díjért a lappéldányokon kívül kisebb-nagyobb ajándékokat is kapnak. Valamikor régen kerékpárokat, naptárakat, toalettzereket, zseborákat és cipőzsinórokat kaptunk kedvenc napilapunktól ajándékba, a legutóbbi időben azonban mindinkább divatba jött a könyv. Ajándékkönyvek tömegeivel árasztják el olvasóikat, amelyekért különböző címeken fizetni kell, amelyek azonban kivétel nélkül «a legmagasabb irodalmi nivót reprezentálják». Ezt a nagylelkű napilap háromszor-négyszer is megállapítja, a megtámadhatatlan bizonyosság hangján közli olvasóival, hogy a modern belföldi és külföldi irodalom legmagasabbrendű alkotásait fogja nekik megküldeni és miután ezt mindenkinek a tudatába alaposan beleverte, megkezdí az ajándékkönyvek szétküldését. A könyvek legnagyobb részben a detektívromantika virágai, amerikai rablóhistóriák, amelyekben betörőknek álcázott detektívek, detektíveknek álcázott betörőket kergetnek és vérfagyasztó gyilkosságokat követnek el meglepően rejtélyes körülmények között; kisebb részben annak az iparszerűen és mesterkélten fantasztikus irodalomnak kincsei, amely oly buján tenyészik a német és az angolszász irodalmak posványaiában. Csak egészen kivételes esetekben közelít meg a középszert, túlnyomó részben a napilapok selejtes, gyári munkákkal árasztják el olvasóikat olyan tömegekben, hogy azt mai viszonyaink között más könyvkiadványok alig közelíthetik meg.

Olyan tények ezek, amelyek a legnagyobb mértékben kihívják a kritikát. Az újság végtelen sokat tehet a közizlés fejlesztésére, a valóban komoly munkák piacának kibővítésére. Kétségekívül nagyon szomorú, hogy ez a mostani ajándékkönyvdivat mind ennek épen az ellenkezőjére vezet. A napilapolvasók nagy tömege nem önálló szellemű kritikus és hozzászokik, hogy különböző problémáiban elfogadja újságja ítéletét. Ezeknek az olvasótömegeknek jórésze belenyugszik abba, hogy az irodalom és a remekmű fogalma valóban összeesik a lapjától kapott ajándékkönyvek tartalmával; tudomásul veszi, hogy a detektívromantikánál, a newyorki Broadway aszfaltján látható hiányosan szegecselt talpú bakancsnymok kutatásánál nincs művészibb

dolog a világon és nem is vágyik ennél nivósabb írások után. Ez a rendszer nem vezethet másra, mint az amúgy sem túlságosan magas tömegigények továbbbi csökkentésére és eldurvítására. A napilapok, mikor vakon követik egymást az ajándékozási versenyben, nem gondolnak ezekre a szempontokra. Azok azonban, akik a napisajtót *íránnyilják*, szentelhetnének egy rövid félórát e problémának és létrehozhatnának valami olyan változást, hogy oly könyveket adjanak ajándékba, amiket maguk nem rettegnek elolvasni. *Th.*

A koldus inge meg a Heródesé. Hamlet tudvalevőleg színelőadást rendez gyilkos nagybátyja lealcázására. Az *egérfogót* adhatja elő s a nagybácsi be is sétál ebbe az egérfogóba. Pedig gyanút fog már a darab címén is. Hamlet megnyugtatja: «Gonosz egy darab, az igaz; de hát aztán? Felsőged lelkiismerete tiszta, a miénk is; minket hát nem érdekel: kinek nem inge, ne vegye magára».

Erdély mostani urai körülbelül olyan jogan ülnek a maguk trónusán, mint ama Claudius a Dániáén: nem csoda hát, ha mindenben «egérfogót» szimatolnak. Csak az imént olvastuk Szász Zsombormegdöbbszentő könyvében, hogy a román cenzor nem engedte a színpadon elmondani a *Tartuffe* következő sorait:

Csúfság valóban s botrány látni, mint Tanyát e háznál egy sehonnai [ver Koldus, kinek, hogy jött, csizmája sem [volt S egész ruhája két garast sem ért: Felkapjon úgy, hogy ki s mi ő, feledje, Korholva mindent, a gazdát látssza itt.

Molièrenek még csak könnyű: legfeljebb cenzori ceruzával némítják el, de semmiesetre sem haditörvényszékkel. Szabolcska Mihály azonban nem halott francia, hanem élő magyar s még tömlöc nélkül is: rabmagyar. Ha meg dalolni mer: rabmararat csinálnak belőle, költői honorárium fejében egyre-másra lecsukják. Most karácsonykor is betessékelték a temesvári hadbírótság cellájába egyik költeményének alábbi két szakaszáért:

Szomorú népem, te
Koldusok koldusa,
Árvák árvája:
Csak neked, neked nincs,
Ki hozzád hajolna,
Aki megszánna.